

บทที่ 3

วิธีวิทยาวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวาง (Cross-sectional survey study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นในตำบล และส่วนที่ 2 เป็นการพัฒนารูปแบบการป้องกันปราชัยพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นในหมู่บ้าน รายละเอียดในการศึกษาวิจัยมีดังนี้

สถานที่ดำเนินการศึกษาวิจัย

การวิจัยเชิงสำรวจแบบตัดขวางในส่วนที่ 1 เป็นการศึกษาเชิงปริมาณดำเนินการในพื้นที่ระดับตำบลคือ ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ ลักษณะทั่วไปของตำบลชีเหล็ก ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่แตง ร้อยละ 65 ของพื้นที่เป็นพื้นที่ป่าไม้ และร้อยละ 35 เป็นพื้นที่ราบเพาะปลูก มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลสันมหาพนและตำบลบ้านช้าง อำเภอแม่แตง
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่วิม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย
ทิศตะวันตก	ติดกับ ตำบลสันป่ายางและตำบลสบเปิง อำเภอแม่แตง

ตำบลชีเหล็กประกอบด้วย 9 หมู่บ้านดังนี้ หมู่ที่ 3 บ้านดงป่าตัน หมู่ที่ 4 บ้านหนองโค้ง หมู่ที่ 5 บ้านทรายมูล หมู่ที่ 6 บ้านไร่เปิง หมู่ที่ 7 บ้านแม่จะจาน หมู่ที่ 8 บ้านปางเปา หมู่ที่ 9 บ้านห้วยไร่ หมู่ที่ 10 บ้านทุ่งสีทอง หมู่ที่ 11 บ้านปางแสงทอง ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลชีเหล็ก

สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกำหนดพื้นที่ระดับหมู่บ้านคือ บ้านหนองโค้ง หมู่ที่ 4 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ บริบทของชุมชนเป็นดังนี้

1. ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เป็นที่ราบประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่ ร้อยละ 20 เป็นที่ราบสูง ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอแม่แตงบนหลักกิโลเมตรที่ 33 ของทางหลวงหมายเลข 10 (ถนนเชียงใหม่-ฝาง) มีพื้นที่ประมาณ 1,206.875 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่อื่นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับบ้านดงป่าตัน หมู่ที่ 3 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง
----------	---

ทิศใต้	ติดต่อกับบ้านรำเปิง หมู่ที่ 6 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ฝั่งขวาของแม่น้ำปิง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ บ้านแม่จะจาน หมู่ที่ 7 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง

2. ลักษณะทางประชากร เป็นชุมชนที่มีขนาดกลางมีครัวเรือนประมาณ 169 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 419 คน อาชีพหลักคือการเกษตรกรรมและกสิกรรมได้แก่ การทำนาปี การทำไร่เช่น ข้าวโพด ถั่วเหลือง การทำสวนเช่น ลำไย การเลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่พื้นเมืองเป็ด หมู ควายและวัว

3. โครงสร้างองค์กรชุมชน เป็นองค์กรภาคประชาชนที่เกิดจากการรวมกลุ่มสมาชิกที่มีความสนใจในการดำเนินงานหรือการช่วยเหลือหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้คือ

3.1 ด้านสังคม ได้แก่ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์ กลุ่มผู้ใช้น้ำประปา กลุ่มกองทุนยามประจำหมู่บ้าน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน (ศ.ส.บ.)

3.2 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มตลาด กลุ่มเครื่องจักรบริการ กลุ่มจักสาน กลุ่มผู้ปลูกถั่วเหลือง และกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง

3.3 ด้านการปกครอง ได้แก่ กลุ่มกรรมการหมู่บ้าน (ก.ม) และกลุ่มช่วยกันรักษาความปลอดภัยของหมู่บ้าน (ช.ร.บ.)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรการศึกษาส่วนที่ 1 คือวัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 11-25 ปี ที่อาศัยอยู่ในตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 2,162 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550: 1-3) ประชากรในการศึกษาส่วนที่ 2 คือวัยรุ่นทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีอายุระหว่าง 11-25 ปีที่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4 บ้านหนองโค้ง ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ในช่วงปี พ.ศ.2552 มีจำนวนทั้งสิ้น 95 คน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนที่ 1 คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามาเน่ (Yamane, 1967 อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 141) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

ซึ่งในที่นี้ n คือ ขนาดของตัวอย่างที่ควรสุ่ม
 N คือ ขนาดของประชากรทั้งหมด
 e คือ ความคลาดเคลื่อนของการสุ่ม

เมื่อแทนค่าในสูตรโดยที่ประชากรอายุระหว่าง 11-25 ปีของตำบลห้วยเหล็ก อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนทั้งสิ้น 2,162 คน และกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5

$$\begin{aligned} n &= \frac{2,162}{1 + 2,162(.05)^2} \\ &= 337.54 \end{aligned}$$

ดังนั้น จำนวนตัวอย่างในครั้งนี่คือ 338 คน

การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบเป็นสัดส่วนกับประชากร ทั้งนี้ประชากรที่ศึกษาสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มตามการแบ่งระยะช่วงวัยรุ่นคือ วัยรุ่นตอนต้นอายุระหว่าง 11-15 ปีมีจำนวน 713 คน วัยรุ่นตอนกลางอายุระหว่าง 16-19 ปีมีจำนวน 562 คน และวัยรุ่นตอนปลายอายุระหว่าง 20-25 ปีมีจำนวน 887 คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2550: 1-3) การคำนวณจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มใช้การคำนวณสัดส่วนจากจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่ม (สุวิมล ติรกันันท์, 2550: 101) ได้สัดส่วนดังนี้ วัยรุ่นตอนต้น:วัยรุ่นตอนกลาง:วัยรุ่นตอนปลาย เป็น 1.3:1:1.6 รวมสัดส่วนทั้งหมด (1.3+1+1.6) เท่ากับ 3.9 คำนวณจำนวนตัวอย่างของวัยรุ่นแต่ละกลุ่มตามสัดส่วนดังกล่าว (Probability Proportional to Size Sampling) ซึ่งจำนวนตัวอย่างรวมที่ควรสุ่มคำนวณได้ 338 คน จำนวนตัวอย่างที่ควรสุ่มจากวัยรุ่นแต่ละกลุ่มเป็นดังนี้

$$\text{วัยรุ่นตอนต้น} = (338/3.9)(1.3) = 113 \text{ คน}$$

$$\text{วัยรุ่นตอนกลาง} = (338/3.9)(1) = 86 \text{ คน}$$

$$\text{วัยรุ่นตอนปลาย} = (338/3.9)(1.6) = 139 \text{ คน}$$

ผู้วิจัยกำหนดการสุ่มตัวอย่างวัยรุ่นทั้ง 3 กลุ่มที่อาศัยในหมู่บ้านทุกหมู่บ้านของตำบลห้วยเหล็กซึ่งมีทั้งสิ้น 9 หมู่บ้านด้วยการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) โดยมีจำนวนตัวอย่างในแต่ละกลุ่มอายุดังนี้

$$\text{วัยรุ่นตอนต้น} = 113/9 = 13 \text{ คน/หมู่บ้าน}$$

$$\text{วัยรุ่นตอนกลาง} = 86/9 = 10 \text{ คน/หมู่บ้าน}$$

วัยรุ่นตอนปลาย = $139/9 = 16$ คน/หมู่บ้าน

ดังนั้นจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 351 คน ทั้งนี้เพื่อป้องกันแบบสอบถามที่ได้กลับมาไม่ครบหรือไม่สมบูรณ์จึงใช้จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 360 คน

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาส่วนที่ 2 มีดังนี้

1. กลุ่มวัยรุ่น

1.1 ขั้นตอนการสำรวจพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นบ้านหนองไค้ กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่นที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองไค้ช่วงระหว่างวันที่ 1-7 ตุลาคม พ.ศ.2552 ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีบังเอิญ (accidental sampling) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 90 คน

1.2 ขั้นตอนการพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นในหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างคือวัยรุ่น อายุ 11-25 ปีที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองไค้ในระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2552ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2553 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีบังเอิญ (accidental sampling)

2. กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการศึกษาหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน เจ้าของร้านค้าและเพื่อนบ้าน ที่อาศัยอยู่ในบ้านหนองไค้ในระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2552ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2553 วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีบังเอิญ (accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยที่ผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดเนื้อหาความรู้จากตำรา เอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมากำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหา ตลอดจนตัวแปรที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา ร่างแบบสอบถามเพื่อนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นอายุ 11-25 ปี บ้านต้นขาม หมู่ที่ 5 ตำบลชีเหล็ก อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 30 คนเพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546: 260) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.849 แบบสอบถามประกอบด้วยชุดคำถามจำนวน 4 ชุดดังนี้

ชุดที่ 1 ข้อมูลภูมิลักษณ์และบริบททางสังคมของบุคคล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเชิงนับ (categorical data) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรสของพ่อแม่ ข้อคำถามมีลักษณะให้เลือกตอบวัดโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และ 2) ข้อมูลต่อเนื่อง (continuous data) ได้แก่ อายุ และรายได้ ข้อคำถามมีลักษณะให้เติมคำตอบ วัดเป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุดและค่าต่ำสุด

ชุดที่ 2 เจตคติต่อสิ่งเสพติด เป็นข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกรู้สึก คิดเห็น หรือความเชื่อที่มีต่อการใช้สิ่งเสพติดและผลที่เกิดขึ้นจากการใช้สิ่งเสพติด สร้างขึ้นตามแบบวัดเจตคติของลิเคิร์ต (Likert scale) เป็นการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของท่านมากที่สุด

เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิดของท่าน

ไม่แน่ใจ หมายถึง ตัดสินใจไม่ได้ว่าข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกนึกคิด

ของท่านหรือไม่

ไม่เห็นด้วย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของท่าน

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกนึกคิดของท่านมากที่สุด

ที่สุด

ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้ ข้อคำถามเชิงบวก คำตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามเชิงลบ คำตอบเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5 ตามลำดับ การแปลผลคะแนนใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์ตามช่วงคะแนนตามแนวคิดของ Best (1977 อ้างใน ตัม บุญรอด, 2550: 30) โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดและนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่มหรือระดับการวัดที่ต้องการคือ 3 ระดับได้เกณฑ์ดังนี้

ระดับเจตคติ	คะแนนเฉลี่ย
เจตคติระดับที่ต่อต้านสิ่งเสพติด	3.68 - 5.00
เจตคติระดับที่ยังไม่ชัดเจนระหว่างการต่อต้านหรือชื่นชอบต่อสิ่งเสพติด	2.34 - 3.67
เจตคติระดับที่ชื่นชอบต่อสิ่งเสพติด	1.00 - 2.33

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.778

ชุดที่ 3 การรับรู้ถึงการปฏิบัติโดยการควบคุมทางสังคม การสนับสนุนทางสังคม ตัว แบบอย่าง และการเสริมพลัง

การรับรู้ถึงการปฏิบัติโดยการควบคุมทางสังคม ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับการ
ที่วัยรุ่นรับรู้ถึงระดับการปฏิบัติในเชิงควบคุม สอดส่องติดตามของกลุ่มบุคคลกลุ่มต่างๆอัน ได้แก่
กลุ่มครอบครัว คือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อนและกลุ่มชุมชนซึ่งหมายถึงเพื่อนบ้านในชุมชน
วัด โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นประ โยคที่ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ
ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
มากที่สุด	
มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
ค่อนข้างมาก	
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
บ้างเป็นบางครั้ง	
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
น้อยครั้ง	

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลนั้นเลย
ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้ ข้อคำถามเชิงบวก
คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อ
คำถามเชิงลบ คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5
ตามลำดับ การแปลผลคะแนนใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์ตามช่วงคะแนนตามแนวคิดของ Best (1977
อ้างใน ตัม บัญรอด, 2550: 30) โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดและนำมาหารด้วยจำนวน
กลุ่มหรือระดับการวัดที่ต้องการคือ 3 ระดับ ได้เกณฑ์ดังนี้

ระดับการรับรู้การควบคุมทางสังคม	คะแนนเฉลี่ย
รับรู้การควบคุมทางสังคมระดับสูง	3.68 - 5.00
รับรู้การควบคุมทางสังคมระดับปานกลาง	2.34 - 3.67
รับรู้การควบคุมทางสังคมระดับต่ำ	1.00 - 2.33

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่า
ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.735

การรับรู้ถึงการปฏิบัติโดยการสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับ
การที่วัยรุ่นรับรู้ถึงระดับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลกลุ่มต่างๆอัน ได้แก่ กลุ่มครอบครัว คือพ่อแม่หรือ

ผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อน และกลุ่มชุมชนหมายถึงเพื่อนบ้านในชุมชนที่มีต่อตนเอง โดยแสดงออกในลักษณะของการสนับสนุน ช่วยเหลือ ทั้งในยามปกติและช่วงเวลาที่ประสบกับความยุ่งยากหรือปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต วัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นประ โยคที่ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
มากที่สุด		
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
ค่อนข้างมาก		
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
บ้างเป็นบางครั้ง		
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
น้อยครั้ง		

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลนั้นเลย
 ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้ ข้อคำถามเชิงบวก คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามเชิงลบ คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5 ตามลำดับ การแปลผลคะแนนใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์ตามช่วงคะแนนตามแนวคิดของ Best (1977) อ้างใน ตัม บุนรอด, 2550: 30) โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดและนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่มหรือระดับการวัดที่ต้องการคือ 3 ระดับได้เกณฑ์ดังนี้

ระดับการรับรู้การสนับสนุนทางสังคม	คะแนนเฉลี่ย
รับรู้การสนับสนุนทางสังคมระดับสูง	3.68 - 5.00
รับรู้การสนับสนุนทางสังคมระดับปานกลาง	2.34 - 3.67
รับรู้การสนับสนุนทางสังคมระดับต่ำ	1.00 - 2.33

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.846

การรับรู้ถึงการปฏิบัติโดยการเป็นตัวแบบอย่าง ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับการที่วัยรุ่นรับรู้ถึงระดับของการกระทำหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลกลุ่มต่าง ๆ อันได้แก่ กลุ่มครอบครัวคือพ่อแม่หรือผู้ปกครอง กลุ่มเพื่อน กลุ่มชุมชนคือเพื่อนบ้านในชุมชนและกลุ่มทางสังคม ทั้งในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือส่วนรวมและการใช้สิ่งเสพติดต่างๆวัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นประ โยคที่ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับดังนี้

มากที่สุด	มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
ค่อนข้างมาก	มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
บ้างเป็นบางครั้ง	ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
น้อยครั้ง	น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลนั้นเลย

ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้ ข้อคำถามเชิงบวก คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1ตามลำดับ ส่วนข้อคำถามเชิงลบ คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5ตามลำดับ การแปลผลคะแนนใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์ตามช่วงคะแนนตามแนวคิดของBest (1977 อ้างใน ตัม บุญรอด, 2550: 30) โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดและนำมาหารด้วยจำนวนกลุ่มหรือระดับการวัดที่ต้องการคือ 3 ระดับได้เกณฑ์ดังนี้

ระดับการรับรู้ตัวแบบอย่าง	คะแนนเฉลี่ย
ตัวแบบอย่างเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดระดับต่ำ	3.68 - 5.00
ตัวแบบอย่างเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดระดับปานกลาง	2.34 - 3.67
ตัวแบบอย่างเกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติดระดับสูง	1.00 - 2.33

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.746

การรับรู้ถึงการปฏิบัติโดยการเสริมพลัง ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวกับการที่วัยรุ่นรับรู้ถึงระดับการปฏิบัติของกลุ่มครอบครัว คือพ่อแม่หรือสมาชิกในครอบครัวและกลุ่มชุมชนคือเพื่อนบ้านในชุมชนที่มีต่อตนเอง โดยที่กลุ่มบุคคลเหล่านี้มีการกระทำหรือแสดงออกในลักษณะของการให้โอกาส มอบหมายบทบาทหน้าที่ กระตุ้นหรือชักจูงให้เข้าไปร่วมทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ต่างๆทั้งกับสมาชิกในครอบครัวและนอกครอบครัวรวมทั้งชุมชนด้วย วัดโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นประโยคที่ประกอบด้วยมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ดังนี้

มากที่สุด	มากที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับกรปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
มากที่สุด		

มาก	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
ค่อนข้างมาก	
ปานกลาง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
บ้างเป็นบางครั้ง	
น้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลเหล่านั้น
น้อยครั้ง	

น้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นไม่ตรงกับการปฏิบัติของกลุ่มบุคคลนั้นเลย
 ข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เกณฑ์การให้คะแนนมีดังนี้ ข้อคำถามเชิงบวก
 คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 5, 4, 3, 2, 1 ตามลำดับ ส่วนข้อ
 คำถามเชิงลบ คำตอบมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย ไม่เคยเลย ให้คะแนนเป็น 1, 2, 3, 4, 5
 ตามลำดับ การแปลผลคะแนนใช้วิธีการกำหนดเกณฑ์ตามช่วงคะแนนตามแนวคิดของ Best (1977
 อังโน ตัม บุญรอด, 2550: 30) โดยใช้คะแนนสูงสุดลบด้วยคะแนนต่ำสุดและนำมาหารด้วยจำนวน
 กลุ่มหรือระดับการวัดที่ต้องการคือ 3 ระดับได้เกณฑ์ดังนี้

ระดับการรับรู้การเสริมพลัง	คะแนนเฉลี่ย
รับรู้การเสริมพลังระดับสูง	3.68 - 5.00
รับรู้การเสริมพลังระดับปานกลาง	2.34 - 3.67
รับรู้การเสริมพลังระดับต่ำ	1.00 - 2.33

การทดสอบค่าความเชื่อมั่นด้วยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่า
 ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.842

ชุดที่ 4 การใช้บุหรี่ยาสูบและยาเสพติด ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเชิงนับ
 (categorical data) ได้แก่ การใช้หรือไม่ใช้สิ่งเสพติด ชนิดของสิ่งเสพติดที่ใช้ การใช้สิ่งเสพติด
 ในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา บุคคลที่ใช้สิ่งเสพติดร่วมด้วย สถานที่ที่ใช้สิ่งเสพติด ข้อคำถามมีลักษณะ
 ให้เลือกตอบวัดโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ และ 2) ข้อมูลต่อเนื่อง (continuous data)
 ได้แก่ อายุที่เริ่มใช้สิ่งเสพติดครั้งแรก และปริมาณของสิ่งเสพติดที่ใช้ ข้อคำถามมีลักษณะให้เติม
 คำตอบ วัดเป็นค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

การศึกษาในส่วนที่ 2 แบ่งระยะของการดำเนินการวิจัยเป็น 4 ระยะ เครื่องมือที่ใช้ใน
 แต่ละระยะมีดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการก่อนวิจัย

1. การประชุมเพื่อแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการแก่สมาชิกในหมู่บ้าน
 หนองไค้และค้นหาทีมงานวิจัย

2. สํารวจข้อมูลชุมชนใช้เครื่องมือคือ แผนที่เดินดิน (walking transect)

ระยะที่ 2 รวบรวมและศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1. การประชุมเพื่อวิเคราะห์ทุนของหมู่บ้าน และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคามต่อการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นในชุมชน
2. แบบสำรวจพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดที่สร้างขึ้น โดยผู้วิจัยและทีมงานวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลและสรุปสถานการณ์พฤติกรรมการใช้หรือไม่ใช้สิ่งเสพติดในวัยรุ่นบ้านหนองไค้
3. แนวคำถามการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยงในกลุ่มวัยรุ่น
4. แนวคำถามการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยงสำหรับกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แก่ ครอบครัว แกนนำชุมชนและเพื่อนบ้าน
5. แบบบันทึกภาคสนาม (field note)
6. เครื่องบันทึกเสียง
7. กล้องบันทึกภาพ

ระยะที่ 3 พัฒนาแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่น

1. การประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน เพื่อแจ้งข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานการณ์พฤติกรรมการใช้หรือไม่ใช้สิ่งเสพติด และข้อมูลปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้จากการสนทนากลุ่ม และเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ชักถามและเสนอแนะถึงแนวทางการป้องกันและการใช้ทรัพยากรในหมู่บ้าน
2. การประชุมระดมพลังสร้างสรรค์ (เทคนิค A-I-C) สำหรับกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มสมาชิกชุมชนเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดในวัยรุ่น
3. แบบบันทึกภาคสนาม (field note)
4. เครื่องบันทึกเสียง
5. กล้องบันทึกภาพ

ระยะที่ 4 การทดลองปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระหว่างวันที่ 15 มีนาคมถึงวันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2553 และประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2553

1. ประเด็นคำถามการติดตามและประเมินผลในการประชุมทีมงานวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติ
2. แบบสำรวจพฤติกรรมวัยรุ่น
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. กล้องบันทึกภาพ

วิธีการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาส่วนที่ 1 มีวิธีการดำเนินงานในการเก็บรวบรวมดังนี้

1. ทำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็กเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บข้อมูล
2. ประสานงานกับผู้ช่วยเก็บข้อมูลซึ่งเป็นตัวแทนของหมู่บ้านทั้ง 9 หมู่บ้านเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
3. อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูล ได้แก่ เรื่องการรักษาความลับของข้อมูลโดยข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ทางสถิติและรายงานข้อสรุปที่ได้ในภาพรวม ทั้งนี้บุคคลอื่นรวมทั้งผู้วิจัยจะไม่ทราบว่าแบบสอบถามแต่ละชุดเป็นของใครเนื่องจากไม่ต้องเขียนชื่อนามสกุลลงในแบบสอบถามและวิธีการเก็บแบบสอบถามของแต่ละรายให้กลุ่มตัวอย่างบรรจุแบบสอบถามของตนลงในซองสีน้ำตาลพร้อมปิดผนึกซองซึ่งจะช่วยทำให้กลุ่มตัวอย่างมั่นใจว่าผู้วิจัยและบุคคลอื่นจะไม่เห็นข้อมูลก่อนส่งแบบสอบถามคืน

ส่วนที่ 2 มีขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 เตรียมการก่อนวิจัย

ชี้แจงและสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ โดยการจัดประชุมชี้แจงและค้นหาอาสาสมัครที่มีความสนใจเข้าร่วมเป็นทีมงานวิจัย และผู้ร่วมเป็นผู้ช่วยเก็บข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมวัยรุ่น ได้แก่ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขี้เหล็ก ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แกนนำเยาวชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ระยะที่ 2 รวบรวมและศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

1. วิเคราะห์ทุนของหมู่บ้านโดยการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนของหมู่บ้าน จัดหมวดหมู่ของข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการใช้แผนที่ความคิด (mind mapping) และวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคามของชุมชน ผู้เข้าร่วมประชุมคือ ตัวแทนวัยรุ่น ตัวแทนแกนนำและสมาชิกในชุมชน

2. สำรวจสถานการณ์พฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดในวัยรุ่น โดยการใช้แบบสำรวจพฤติกรรมที่ผู้วิจัยและทีมงานวิจัยร่วมกันสร้างขึ้น ผลลัพธ์ที่ได้คือข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นในชุมชนจำแนกตามช่วงวัยของวัยรุ่นดังนี้คือ 1) วัยรุ่นตอนต้นอายุ 11-15 ปี 2) วัยรุ่นตอนกลางอายุ 16-19 ปี และ 3) วัยรุ่นตอนปลายอายุ 20-25 ปี จำนวนทั้งสิ้น 90 คน

3. ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่น ทั้งจากมุมมองของกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้ปกครอง กลุ่มแกนนำชุมชน เจ้าของร้านค้าและสมาชิกในหมู่บ้านด้วยการจัดสนทนากลุ่ม ซึ่งนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจำแนกเป็นปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยง

4. ประชุมทีมงานวิจัยเพื่อสรุปข้อมูลที่รวบรวมมาได้

ระยะที่ 3 พัฒนาแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่น

1. การจัดเวทีชุมชนเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานในระยะที่ 2 เป็นการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้รับทราบโดยทั่วถึงกันและยังเป็นการกระตุ้นให้ชุมชนมีความตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมของวัยรุ่น โดยเฉพาะการใช้สิ่งเสพติด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดในวัยรุ่นของหมู่บ้าน

2. การกำหนดแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่น ด้วยการประชุมระดมพลังอย่างสร้างสรรค์ (A-I-C) ทั้งนี้ นำข้อมูลโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของผลการสำรวจพฤติกรรมของวัยรุ่น ปัจจัยปกป้องและปัจจัยเสี่ยง ข้อมูลอื่นๆ ที่ค้นพบในระหว่างดำเนินการวิจัยและทรัพยากรในหมู่บ้านมาประกอบการพิจารณาและวิเคราะห์การวางแผนกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมประกอบด้วยกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและกลุ่มสมาชิกในหมู่บ้าน

ระยะที่ 4 ทดลองปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ

1. ประชุมทีมงานวิจัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อประสานการทำงานกิจกรรม และติดตามการดำเนินงาน

2. ปฏิบัติโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแผนงาน

3. ประเมินผลการปฏิบัติตามแผน โดยใช้กรอบแนวคิดการประเมินแบบ CIPP Model ประเมินบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น โดยการประชุมทีมงานวิจัยและผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติเป็นระยะอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อทบทวนประเด็นปัญหาอุปสรรค และหาแนวทางการแก้ไข สำหรับผลลัพธ์ต่อกลุ่มเป้าหมายการวิจัยศึกษาพฤติกรรมหลังจากการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการของชุมชนในรอบ 3 เดือนด้วยแบบสำรวจพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดในวัยรุ่น

4. รวบรวมข้อมูลและวิธีการปฏิบัติในแต่ละระยะ นำมาสรุปเป็นรูปแบบการป้องปรามพฤติกรรมกระเสพสิ่งเสพติดของวัยรุ่นบ้านหนองไค้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลจึงมีวิธีการดังนี้

1. การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นในตำบลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่

1.1 การแจกแจงความถี่ ร้อยละ เพื่อบรรยายข้อมูลแจกนับ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรสของบิดามารดา ลักษณะการพักอาศัย การใช้หรือไม่ใช้สิ่งเสพติด ชนิดของสิ่งเสพติดที่ใช้ การใช้สิ่งเสพติดในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา บุคคลที่ใช้สิ่งเสพติดร่วมกับสถานที่ใช้สิ่งเสพติด

1.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดเพื่อบรรยายข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ อายุ รายได้ อายุที่เริ่มใช้สิ่งเสพติดครั้งแรกและปริมาณของสิ่งเสพติดที่ใช้

สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ได้แก่

1.3 สถิติความถดถอยพหุโลจิสติก (Multiple Logistic Regresstion) ในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่น

2. การสำรวจพฤติกรรมการใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นในหมู่บ้านใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ทั้งก่อนและหลังดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของชุมชน

3. การศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้และไม่ใช้สิ่งเสพติดของวัยรุ่นในหมู่บ้าน ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

4. การพัฒนารูปแบบการป้องปรามพฤติกรรมเสพติดสิ่งเสพติดของวัยรุ่นในหมู่บ้านใช้การสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการป้องปรามพฤติกรรมเสพติดสิ่งเสพติดของวัยรุ่น ผลการดำเนินการที่ได้จากการศึกษาในหมู่บ้านทั้งหมด